

Lausunto: Valtioneuvoston asetus nuorisotyöstä ja -politiikasta annetun asetuksen 5 ja 6 § muuttamisesta

Arviointi- ja avustustoimikunta kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston asetus nuorisotyöstä ja -politiikasta annetun asetuksen 5 ja 6 §:n muuttamisesta.

Tasavallan presidentti vahvisti 21.12.2016 uuden nuorisolain (1258/2016). Laki on tullut voimaan 1. päivänä tammikuuta 2017. Arviointi – ja avustustoimikunta katsoo, että pelkästään asetusmuutoksella ei voida tehdä näin merkittäviä muutoksia uuteen nuorisolakiin.

Asetuksen 5 §:ssä säädetään valtioapukelpoisuuden edellytyksistä. Kyseinen säännös perustuu nuorisolain 17 §:ssä säädettyyn asetuksenantovaltuuteen, jonka mukaan järjestöjen valtioapukelpoisuuden hyväksymisen edellytyksistä ja hyväksymisessä noudatettavasta menettelystä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Kuten arviointi- ja avustustoimikunta on useaan otteeseen huomauttanut, opetus - ja kulttuuriministeriö pyrkii antamaan nyt näille valtioapukelpoisuuden hyväksymisen edellytyksille erillistä merkitystä myös valtionavun myöntämisharkinnassa. Tämä ei ole arviointi – ja avustustoimikunnan näkemyksen mukaan oikeudellisesti mahdollista.

Arviointi- ja avustustoimikunta katsoo myös, että on hyvin kyseenalaista onko ehdotettu 5§:n lisäys ”poliittisesta organisaatiosta” ylipäätään riittävän tarkkarajainen. Arviointi – ja avustustoimikunta on huolissaan, että tämä edellä mainittu lisäys menee pidemmälle kuin nuorisolain 17 §:n ilmaisu nuorisoalan järjestöstä ja avaa periaatteessa minkä tahansa ”poliittisen organisaation” valtionapukelpoisuuden piiriin.

Asetuksen ehdotettu 6 § perustuu nuorisolain 18 §:ssä säädetty asetuksenantovaltuuteen, jonka mukaan valtionavun myöntämisen edellytyksistä ja valtionavustuksen myöntämisessä noudatettavasta menettelystä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Ehdotettu 6 §:n lisäys on ilmeisessä ristiriidassa 18 §:n sanamuodon kanssa. Arviointi- ja avustustoimikunnan näkemyksen mukaan on täysin mahdoton ajatus, että lain ilmaisu ”ajankohtainen yhteiskunnallinen merkitys” täsmennettäisiin asetustasolla siten, että tämän katsottaisiin tarkoittavan tiettyjen järjestöjen osalta jonkin eduskuntapuolueen paikkamäärää.

Arviointi – ja avustustoimikunta muistuttaa, että kaikki nämä asetuksen 5 § lisäyksiä koskevat ns. poliittiset lapsi-, varhaisnuoriso-, nuoriso- ja opiskelijajärjestöt ovat kaikki itsenäisiä järjestöjä, joiden varsinaista toimintaa eivät puolueet ohjaa. Tulee myös huomioida, että puolueita lähellä olevien lapsi- ja varhaisnuorisojärjestöjen toiminnassa ei näy poliittisuus. Järjestöt järjestävät avointa kerho-, leiri- ja tapahtumatoimintaa, samoin kuin muut lapsi- ja varhaisnuorisojärjestöt. Toiminta ei näin ollen poikkea muista vastaavista järjestöistä, eikä tältä osin ole edellytyksiä, eikä myöskään tarvetta lisätä asetukseen toiminnan ”poliittisuutta” erilliseksi valtionapukelpoisuuden arvioinnin kriteeriksi.

Arviointi – ja avustustoimikunta myös muistuttaa, että ottaen huomioon KHO:n taannoisen valtionapupäätöksiä koskeva ratkaisun on varsin kyseenalaista, voidaanko asetustasolla asettaa tietyt järjestöt muiden kanssa erilaiseen asemaan niiden poliittisen näkemyksen sekä siihen näkemykseen liittyvän eduskuntapuolueen vaalimenestyksen perusteella. Arviointi – ja avustustoimikunta katsoo, että on merkittävä oikeudellinen riski, että tällainen asetus olisi PL 107§:n tarkoittamalla tavalla ristiriidassa lain säännöksen kanssa. Tällöin esimerkiksi arviointi – ja avustustoimikunta ei voisi soveltaa tällaista säännöstä omassa toiminnassaan.

Arviointi- ja avustustoimikunta katsoo, että nämä oikeudelliset huomiot osaltaan korostavat sitä, miten kyseenalainen tämä ehdotus on myös sisällöllisesti. Arviointi –ja avustustoimikunta kritisoi myös sitä, että esittelymuistiossa ei ole lainkaan arvioitu päätöksen vaikutuksia ja että ehdotus on lähetetty lausuttavaksi vain osalle järjestöistä, vaikka se koskee periaatteellisesti koko nuorisoalan avustusjärjestelmää.

Arviointi- ja avustustoimikunta ja valtion nuorisoneuvosto ovat käynnistäneet nuorisovastuualueen avustusprosessien arviointihankkeen. Arviointityö on jatkoa tammikuussa 2018 ilmestyneeseen selvitykseen valtionhallinnon toimenpiteistä lasten ja nuorten harrastustoiminnan edistämiseksi. Arviointityössä käydään läpi avustusten haku- ja myöntämisprosessit opetus- ja kulttuuriministeriön nuorisovastuualueen ja hakijan näkökulmasta. Arviointityön lopputuotoksena saadaan suositukset avustusmuotojen kehittämiseksi ja yhtenäistämiseksi. Työ valmistuu tammikuussa 2019.

Helsingissä 19.06.2018

Arviointi- ja avustustoimikunnan puolesta

Tarja Anttonen
pääsihteeri